

ÇOCUĞUN ÜSTÜN YARARI İLKESİ KAPSAMINDA TÜRK MEDENİ KANUNU VE ÇOCUK KORUMA KANUNU HÜKÜMLERİNİN UYGULAMAYA YANSIMASI*

THE REFLECTION OF PROVISIONS OF THE TURKISH CIVIL CODE
AND THE CHILD PROTECTION LAW ON PRACTICE WITHIN THE
SCOPE OF THE BEST INTERESTS OF THE CHILD PRINCIPLE

Duygu DURAN**

Özet: Türk Medeni Kanunu uyarınca velayetin belirlenmesinde çocuğun üstün yararının korunması esastır. Bu çalışma, velayetin kaldırılması kavramını ele alarak, velayetin değiştirilmesi ve kaldırılması arasındaki farkları incelemektedir. Çocuğun üstün yararının Türk Medeni Kanunu ve Çocuk Koruma Kanunu çerçevesinde nasıl değerlendirildiği ve mahkeme kararlarına nasıl yansıdığı analiz edilmiştir.

Velayetin kaldırılması sürecinde hâkimlerin hangi kriterleri dikkate aldığı ve bu kriterlerin üstün yarar ilkesiyle nasıl örtüştüğü değerlendirilmiştir. Çocukla kişisel ilişki kurulmasına yönelik hukuki düzenlemeler incelenmiş, Türk Medeni Kanunu ile Çocuk Koruma Kanunu arasındaki uyum ve çocuğun haklarını koruma amacı taşıyan hükümler ele alınmıştır.

Ebeveynler arasındaki anlaşmazlıkların çocuğun üstün yararına etkileri değerlendirilmiş, velayetin çocuğun bakımı, eğitimi ve korunması gibi temel ihtiyaçları çerçevesinde nasıl uygulandığı tartışılmıştır. Yargıtay içtihatları ışığında, velayetin kaldırılmasıyla ilgili yargı kararları incelenmiş ve örneklerle yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Velayet, Velayetin Kaldırılması, Çocukla Kişisel İlişki Kurulması, Çocuğun Üstün Yararı

* Bu makale araştırma ve yayın etiğine uygun olarak hazırlanmıştır.

** Avukat, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi, duygu.duran@student.asbu.edu.tr, ORCID: 0009-0009-0290-1068, Makalenin Gönderim Tarihi: 13.01.2025, Kabul Tarihi: 21.03.2025

Abstract: According to the Turkish Civil Code, safeguarding the best interests of the child is fundamental in determining parental custody. This study examines the concept of the termination of custody, analyzing the distinctions between modification and termination of custody. It assesses how the best interests of the child are considered within the framework of the Turkish Civil Code and the Child Protection Law and how these principles are reflected in judicial decisions.

The study evaluates the criteria judges consider in the process of custody termination and how these criteria align with the principle of the child's best interests. Legal regulations regarding the establishment of personal relations between the child and parents are examined, along with the compatibility of the Turkish Civil Code and the Child Protection Law and their provisions aimed at protecting children's rights.

The impact of parental disputes on the best interests of the child is analyzed, and the implementation of custody in relation to the child's care, education, and protection is discussed. Supreme Court precedents on custody termination are reviewed and interpreted through case examples.

Keywords: Custody, Termination of Custody, Establishment of Personal Relations with the Child, Best Interests of the Child

GİRİŞ

Velayet; küçüklerin ve belirli durumlarda kısıtlı ergin çocukların bakımı, korunması ve gelişimlerinin sağlanması amacıyla ebeveynlerin çocukların kişiliğini, mal varlığını koruma ve onları temsil etme hususundaki sorumluluk yetki ve haklar bütünüdür.¹ Velayet, çocuğun kişiliği, malvarlığı ve temsiliyle ilgili hak ve sorumlulukları içermekte

¹ Ömer Uğur Gençcan, "Velâyet Hukuku", Yetkin Yayınları, Ankara 2023, 3. baskı, s. 81; Bilge Öztan, "Aile Hukuku", Turhan Kitabevi, Ankara 2015, 6. Baskı, s. 1074; Turgut Akıntürk, Derya Ateş Karaman, "Aile Hukuku", Beta Yayınları, İstanbul 2024, 25. Baskı, s. 406; Mustafa Dural, Tufan Ögüz, Mustafa Alper Gümüş, "Aile Hukuku", Filiz Kitabevi, İstanbul 2024, 2. baskı, s. 341; Rona Serozan, "Çocuk Hukuku", Vedat Kitapçılık, İstanbul 2017, 2. baskı, s. 250; Abdülkerim Yıldırım, "Türk Aile Hukuku", Savaş Yayınevi, Ankara 2023, 5. baskı, s. 251; Cem Baygın, "Soybağı Hukuku", On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2010, s. 259; Mehmet Köksal, "Çocuğun Menfaati Konusunda Türk, Alman ve İsviçre Hukuklarındaki Gelişmeler" Medeni Kanun'un ve Borçlar Kanunu'nun 90. Yılı Uluslararası Sempozyumu 1926'dan Günümüze Türk- İsviçre Medeni Hukuku, Cilt 1, Ankara 2017, s. 355-367; Saibe Oktay Özdemir, "Boşanma Davalarında Çocuklara İlişkin Kararlar Bakımından Çocuğun Dinlenme Hakkı", C.2, İstanbul 2009, s. 1219-1242; Sera Reyhani Yüksel, "Velayet Hakkı ve Anayasal Sınırları" Legal Yayıncılık, İstanbul, 2020.

ve bu nedenle çift yönlü yapı arz etmektedir. Diğer ifadeyle, velayet ebeveynlere hak tanımakla birlikte onlara bir dizi yükümlülükler de yüklemektedir.² Ebeveynlerin bu yükümlülüklerini yerine getirip getirmediikleri denetlenmektedir. Mahkeme, bu yükümlülüğün yalnızca bir ebeveyn veya üçüncü kişiye bırakılması gerektiğinde çocuğun üstün yararını esas alır.

Çocuğun üstün yararı kavramının uygulanma şekli değişkenlik göstermekte ve geniş alana yayılmaktadır. Her çocuk ve her somut olay farklılık arz etmekte, aile ve çevre koşulları değişebilmekte ve zamanla şartlar değiştiğinden, bu kavram için kesin bir tanımlama yapılamamaktadır. Bazı yazarlara göre, tanım yapılmaması bilinçli bir tercih olarak değerlendirilmektedir.³

Çocuğun üstün yararı, 1989 tarihli Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 3. maddesi uyarınca, her türlü kamusal veya özel sosyal yardım merkezleri, yargı organları, idari makamlar ve yasama organlarının çocuklara yönelik tüm faaliyetlerinde öncelikli bir ilke olarak belirlenmiş ve çocuğu ilgilendiren her durumda, çocuk için en iyi sonuç sağlayacak çözümler benimsenmesini temel almıştır.⁴ Bu ilke, devletin ve özel kuruluşların çocuklara yönelik tüm girişimlerinde geçerli olup çocuk haklarının uygulanmasında izlenmesi gereken temel yaklaşımı belirleyen “şemsiye ilke” sayılmaktadır.⁵

² Dural/Öğüz/Gümüş, s. 341.

³ İbrahim Özbay, “Türk Hukukunda Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına İlişkin İlamların İcrası Hakkındaki Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, *Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi*, C. 4, S. 2, 2017, s. 37-38.

Erlüle, Fulya, “Çocuk ile Kişisel İlişki Kurulması”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C. 16, S. 3-4, 2010, s. 226. Yücel, Yeliz, “Türk Medeni Hukukunda Boşanma Halinde Velayet, Çocukla Kişisel İlişki Kurulması ve Çocuğun Soyadı”, *On İki Levha Yayıncılık*, İstanbul, 2018, s. 15; Murat Topuz “Çocuğun Kişilik Haklarının Ebeveynine Karşı Korunması, Türk Medeni Kanunu Hükümlerinin Çocuk Hakları ile Uyumlaştırılması”, *Seçkin Yayıncılık*, Ankara 2021, s. 341-347.

⁴ Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, 20 Kasım 1989, <https://www.unicef.org/child-rights-convention>, Erişim: 1 Kasım 2024.

⁵ Özden Özer Taşkın, “Velayette Çocuğun Yüksek Yararı İlkesi”, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*, Eskişehir 2006.

Nitekim Türk Aile Hukukunda da çocuğun üstün yararı ilkesi, belirgindir. Bu ilkenin tanınması, çeşitli yasal düzenlemeler ve mevzuatla desteklenmektedir. TMK'nın 335. maddesi, çocuğun velayetinin ebeveynlerine ait olduğunu belirtirken, velayetin kullanımı sırasında çocuğun menfaatinin ön planda tutulması gerektiğini ifade etmektedir. TMK'nın 339. maddesi ise ebeveynlerin çocuklarının bakım ve eğitimi konusunda ki hak ve yükümlülüklerini belirlerken, bu yükümlülüklerin çocuğun üstün yararını gözeterek yerine getirilmesini şart koşmaktadır. Ayrıca ÇKK, çocuğun korunması gereken durumlarda devletin ve sosyal hizmet kuruluşlarının yükümlülüklerini belirlemekte ve bu süreçte çocuğun en iyi çıkarlarının gözetilmesini amaçlamaktadır. ÇKK'nın 3. maddesi çocuğun yüksek yararının her durumda öncelikli ilke olduğunu vurgulamaktadır.

I. VELAYET VE VELAYETİN KALDIRILMASI

A. Velayet

TMK'nın 335 ve devamı hükümlerinde velayete ilişkin hususlar düzenlenmiştir. Çeşitli maddelerinde ise velayetin kurulması ve kapsamı ele alınmıştır. TMK'nın 336. maddesinin 1. fıkrasında uyarınca evlilik birliği devam ettiği sürece ana ve babanın velâyeti birlikte kullanmaları düzenlenir. Anne veya babadan birinin vefatı halinde ise aynı maddenin 3. fıkrası uyarınca velayetin tek başına sağ kalana ait olması hüküm altına alınmaktadır. Çocuğun bedensel ve zihinsel gelişiminin risk altında olduğunun tespit edilmesi veya çocuğun terk edilmiş olması halinde mahkeme aracılığıyla çocuğun ebeveynlerinden alınarak aile yanına veya kuruma yerleştirilmesi TMK'nın 347. maddesinin 1. fıkrasında ifade edilir.

Benzer şekilde, çocuğun aileyle birlikte yaşaması, aile huzurunu katlanılamayacak derecede bozuyorsa, son çare olarak müdahale edilmesi gerekir. Bu durumda, ebeveynlerden birinin talebi veya çocuğun istemi üzerine aynı maddenin 2. fıkrası uyarınca başka önlemler alınabilir. Velâyet, Usta'ya göre şahsa sıkı sıkıya bağlı mutlak hak olup başkasına devredilmesi yahut bu haktan feragat edilmesi normal şartlarda mümkün değildir.⁶ Nitekim Yargıtay Hukuk Genel Kurulu bir

⁶ Sevgi Usta, "Çocuk Hakları ve Velâyet", On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2012, s. 253.

kararında,⁷ TMK'nın velayete ilişkin emredici düzenlemelerine paralel olarak velayetin hem hak sağladığı hem de yükümlülükler yüklediği ve bu bağlamda kendisine yüklenen kişilere özgü bir hak ve yükümlülük olduğu açıklanmıştır. Ancak birlikte yaşama ara verilmesi, ayrılık yahut boşanma kararları verilmesi durumunda velayetin ana veya babadan hangisine verileceği, hangisinin hakkının elinden alınacağı sorusu doğar. Bu noktada çocuğun üstün yararı araştırılır.

Evlilik birliği ve beraber yaşama süresince velayetin ebeveynler tarafından beraber kullanılması sarıh ise de TMK'nın 182. maddesi uyarınca boşanma yahut ayrılığa karar verilmesi halinde, velayetin taraflardan hangisine verileceğini hâkim belirler. Kuşkusuz bu tespit ömür boyu sürecek bir kesin hüküm teşkil etmeyip durumun şart ve gerekliliklerine göre değiştirilmesi mümkündür. Hâkim çocuğun korunması için uygun önlemleri takdir eder.⁸ Ebeveynlerden birinin çocuğa karşı yükümlülüklerini yerine getirmemesi yahut başkaca sebeplerle velayetin değiştirilmesi, velayetin eşlerden birine bırakılması gibi amaçlarla yapılan yargılamalar da ilgili madde lafzında geçen koruyucu önlemler arasındadır.⁹

B. Velayetin Kaldırılması

Velayetin değiştirilmesi ile velayetin kaldırılması aynı olguyu ifade etmez.¹⁰ Nitekim velayetin değiştirilmesi velayetin hali hazırda ebeveynlerden birinde yahut ikisindeyken diğerine veya yalnızca birine aktarılması durumunu anlatır. Velayetin kaldırılması velayetin onu elinde bulundurandan alınmasıdır. Durumun gerektirdiği hallerde son çare olarak karşımıza çıkmaktadır.¹¹ Nitekim yargı kararlarında da kaldırılma sonucu doğuracak kadar ağır tespitlerde bulunulmamışsa ancak velayetin değiştirilmesi gündemdedir. Yargıtay bir kararında,¹² toplanan delillerin velayetin kaldırılması şartlarının varlığı için yeterli

⁷ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, T. 06.03.2013 E. 2012/2-794 K. 2013/310.

⁸ Dural/Öğüz/Gümüş, 2024, s. 375.

⁹ Caner Taşatan, "Velayetin Değiştirilmesi", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C. 28, S. 1, 2022, s. 389.

¹⁰ Zeynep Sümeyra Deveci, "Velayetin Değiştirilmesi Yargılamasında İlgililer", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 167, 2023, s. 215-260.

¹¹ Ahmet M. Kılıçoğlu, "Aile Hukuku", Turhan Kitabevi, Ankara 2024, 7. baskı, s. 515.

¹² Yargıtay 2. Hukuk Dairesi T. 8.11.2007 E. 2007/14840 K. 2007/15361.

görülmemesi ve yalnızca velayetin değiştirilmesini gerektirecek mahiyette bulunduklarının tespiti halinde velayetin değiştirilmesi kararı verilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

TMK'nın 348. maddesi uyarınca çocuğun korunması ilkesi doğrultusunda daha önce alınmış tedbirlerden sonuç alınamamışsa yahut alınacak tedbirlerin işe yaramayacağı kanısına varılırsa velâyetin kaldırılması kararı verilebilmektedir. Bunun sebepleri ilgili maddede "Ana ve babanın deneyimsizliği, hastalığı, başka bir yerde bulunması veya benzeri sebeplerden biriyle velayet görevini gereği gibi yerine getirememesi" ve "Ana ve babanın çocuğa yeterli ilgiyi göstermemesi veya ona karşı yükümlülüklerini ağır biçimde savaştırmaması" şeklinde sayılmıştır. Sayılan şartların gerçekleştiği ispat olunmazsa velayet kaldırılamaz. Nitekim Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararında,¹³ koşullar oluşmadan bu kararın verilememesi vurgulanmıştır.

Velayetin kaldırılması için gerekli kanuni koşulların varlığı hâkim takdiri ile belirlenmektedir. Çocuğa karşı yükümlülükler yalnızca kanunlarda yazılı hususlar olmayıp her çocuğun özellik ve ihtiyaçlarına göre şekillenmektedir. Bu sebeple, yükümlülüklerin ihlal edilmesi yahut savaştırılması hususunun tespiti dava konusu çocuğa göre belirlenir. Misal olarak, ebeveynlerin deneyimsizliği, çocuğa karşı yükümlülüklerini bilgi yoksunluğu nedeniyle tam olarak yerine getirememelerine sebep olabilmektedir ancak bu durumu ebeveynin yetersizliği ile karıştırmamak gerekmektedir. Doktrindeki görüşlere göre, deneyim eksikliği ve bilgisizlik dolayısıyla velayetin kaldırılmasına neden olabilecek durumlar arasında çocuğa aşırı hoşgörü gösterilmesi, davranışlarının sınırlanmaması ya da tam tersine, kişiliği baskı altına alacak kadar katı disiplin uygulanması yahut bu iki tavır arasında dengenin sağlanamaması gibi tutumlara yer verilmektedir.¹⁴

¹³ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu T.16.05.2007 E.2007/2-251 K.2007/277.

¹⁴ Emine Akyüz, "Çocukların Hakları ve Korunması", Pegem Yayıncılık, Ankara 2024, 8. baskı, s. 284; Tuba Uzun, "Türk Medeni Kanunu'na Göre Velâyetin Kullanılması ve Çocuğun Yüksek (Üstün) Yararı İlkesi Doğrultusunda Boşanmada ve Evlilik Dışı İlişkide Birlikte Velâyet Modeli." *Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 6, 2016, s.135-166; Mehmet Akçal, "Velayetin Değiştirilmesi." *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.13, 2022 s.190-205; Cemil Çelik "Velayetin Kaldırılması." *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.14, 2004, s. 54-108; Kadir Berk Kapancı ve Başak Başoğlu, "Çocuğun Medeni Hukuk Kuralları Çerçevesinde Şiddete Karşı Korunması." *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araş-*

Velayet sahibi ebeveynin hastalığı ancak velayetten doğan sorumlulukların yerine getirilmesini engelliyorsa dikkate alınır. Bulaşıcı veya ölümcül hastalıklar bedensel veya zihinsel engeller bu minvaldedir. Bu durumda, çocuğun sağlığının ebeveyn yanında tehlikeye düşüp düşmemesi, ebeveynin çocukla ilgili karar alma kapasitesine sahip olup olmaması ve çocuğun menfaatinin mahkeme tarafından alınacak diğer tedbirlerle korunup korunamaması araştırılır.¹⁵

Velayet sahibi ebeveynlerin başka yerde olması ibaresinden anlaşılması gereken, ebeveynlerin mesafe sebebiyle küçüğe gereken sevgi, ilgi ve hassasiyeti aktaramaması, çocuğun bakım ve eğitim gibi ihtiyaçlarını giderememesidir. Ancak bu durumda dahi, küçük ile iletişim kurulmaktaysa, temsil yetkisi gereğince kullanılmaktaysa ve mevcut şartlarda dahi çocuğun ihtiyaçları giderilmekteyse düzen kurulmuş sayılabilir.¹⁶

Yargıtay içtihatlarında velayetin kaldırılmasını gerektiren çeşitli örneklerle yer verilebilir. Davalı annenin eşinin vefatı akabinde çocuklarıyla ilgilenmemesi ve dava devam ederken başka şehirde üçüncü kişiyle fiili birliktelik yaşaması velayeti kaldırma gerekçelerinden ilkidir.¹⁷ Çocukların dedeleriyle ikamet etmesi, bakım ve ihtiyaçlarının dedeleri tarafından karşılanması, annelerinin ise bu süre içerisinde çocuklarını hiç arayıp sormaması ve annenin yasal haklarını kullanarak çocuklarla bağlantı kurmak için çaba harcamaması diğer gerekçedir.¹⁸ Yine küçüğü kötü yola sürükleyen, fuhuş yapmaya özendiren ebeveyninden velayet kaldırılmıştır.¹⁹ Velayet sahibinin çocuklarını çok uzun süre başka kişiye bırakmış olması ve çocukların bakım ve eğitimi kendisi sağlamıyor olması gerekçe gösterilmiştir.²⁰

Durumun değişmesi başlıklı TMK'nın 183. maddesi uyarınca yeni durumların ortaya çıkması halinde hâkim resen önlemler alabilir. Bu madde TMK'nın 348. maddesiyle birlikte değerlendirilir. Kanaatimiz-

tırmaları Dergisi, C. 22, 2017, s. 347-364; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu T.30.5.2018 E.2017/2-2486 K.2018/1148.

¹⁵ Taşkın, Özden Özer, "Velayet Hakkının Kullanılması, Velayetin Değiştirilmesi", *Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 6, S. 1, 2020, s. 239-262.

¹⁶ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi T. 13.9.2018 E.2018/4106, K. 2018/9182.

¹⁷ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi T. 9.9.2013 E. 2013/939 K. 2013/20212.

¹⁸ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi T. 2.11.2007 E. 2007/13481 K. 2007/14849.

¹⁹ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi T. 19.12.2017 E.2017/5362 K.2017/14895.

²⁰ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi T. 14.6.2004 E.2004/6832 K. 2004/7827.

ce, TMK'nın velayete ilişkin tüm maddeleri ve çocuğun üstün yararı ilkesi birleşince, hâkim çocuğun yararını gözetken ve onu koruyan önlem olarak velayeti resen kaldırabilir. Ancak Yargıtay bir kararında taleple bağıllık ilkesini velayetin kaldırılması yönünden de uygulamıştır. Yargıtay bir kararında,²¹ çocuğun gelişmesinin tehlikeye düştüğünün ispatı ve menfaatinin gerektirdiğinin tespiti halinde dahi usulüne uygun ve harcı yatırılmak suretiyle velayetin kaldırılması davası açılmış ise çocuğun korunması ile ilgili uygun önemlerin alınmasıyla yetinilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Çocuğu incelemeyen ve yeterince korumayan bu kararlara katılmak mümkün değildir.

II. VELAYETİN KULLANILMASINDA ÇOCUĞUN ÜSTÜN YARARI

A. Yargıtay'ın Bakış Açısı Çerçevesinde Genel Açıklamalar

Yargıtay kararlarında,²² vurgulandığı üzere vurgulandığı üzere "*Velayet düzenlemesi yapılırken göz önünde tutulması gereken temel ilke, çocuğun üstün yararıdır*". Çocuğun üstün yararının belirlenmesinde onun "*bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlaki ve toplumsal gelişiminin sağlanması amacıyla gözetilmesi*" yönündeki düzenleme esas tutulur. Ayrıca, ebeveynlerinin boşanmadaki kusur durumları, ahlaki ve etik değerleri, sosyal statüleri ancak çocuğun üstün yararına hâlel getirmediği oranda değerlendirmeye alınır. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararında,²³ velayete ilişkin hükümler kamu düzeninden sayılmış, çocuğun üstün yararı gözetilerek hâkim tarafından resen araştırma ilkesinin uygulanması vurgulanmıştır. Bu kapsamda, küçüğün velayeti bir kişi üzerine bırakılırken ortaya çıkacak menfaat çatışmasında da mümkün olduğunca çocuğun en az savaşa dâhil olduğu ancak aynı zamanda kuşkusuz savaşın kazananı olduğu bir sürecin benimsenmesi gerekmektedir. Çetiner'in ifadesi ile "*velayet iki kutupludur*"²⁴ ve bu kutup-

²¹ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi T. 11.1.2010 E. 2009/8918 K. 2010/114.

²² Yargıtay 2. Hukuk Dairesi T. 16.01.2018 E.2016/8726 K. 2018/610; 1989 tarihli Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme m.3; 1996 tarihli Çocuk Haklarının Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi m. 1; 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu m.339/1, 343/1, 346/1; 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu m. 4/b.

²³ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu T. 06.06.2018 E. 2017/2069 K. 2018/1179.

²⁴ Selma Bakır Çetiner, "Velâyet Hukuku", Yetkin Yayınları, Ankara 2000, s. 32.

lardan birinin çocuk olduğu düşünülüşünde çocuğun üstün yararı ilkesi uyarınca müknaatın pozitif kısmına çocuğun yerleştirilmesi gerekmektedir. Türkiye'nin usulüne uygun kanunla onayladığı Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin 3. maddesi,²⁵ çocuğu ilgilendiren tüm konularda çocuğun üstün yararının öncelikli dikkate alınması gerektiğini düzenlemektedir. Bu kapsamda, devletin üç erki ile ebeveynler, çocuğun üstün yararını her türlü faaliyetlerinde gözetmekle yükümlüdür.²⁶

B. Türk Medeni Kanunu ile Çocuk Koruma Kanunu'nun İlgili Maddeleri Arasındaki İlişki

ÇKK'nın temeli çocuğun üstün yararının korunması amacını taşımaktadır.²⁷ Nitekim ÇKK'nın 4. maddesi uyarınca kanunun uygulanmasında "*çocuğun yarar ve esenliğinin gözetilmesi*" ilkesi açıkça belirtilir. Bununla birlikte ÇKK'nın 8, 31,41, 41/A ve 41/B, 41/C hükümlerinde de "*çocuğun üstün yararı*", "*çocuğun yararı*" ve "*çocuğun menfaati*" ifadeleri kullanılmaktadır.²⁸

Velayete sahip ebeveyn kanuni yükümlülüklerini yerine getirilmezse çocuğun üstün yararı gözetilerek velayetin değiştirilmesi esastır. Bu hususun, çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair kararda taraflara ihtar edilmesi gerekmektedir.²⁹ Ancak ilgili düzenleme getirilmeseydi dahi velayetin değiştirilmesi gerekçesi hâkimin takdir yetkisi kapsamında oluşmuş sayılabilirdi.³⁰ Güncel düzenlemede kararın

²⁵ Tansu Er Kıdak, "Türk Medeni Kanunu'na Göre Velayetin Belirlenmesi", Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir, 2021, s. 43.

²⁶ Kıdak, s.43.

²⁷ Özge Yücel, "Çocuğun Yüksek (Üstün) Yararı Bağlamında Çocuğun İradesi", *Ufuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 1, S. 2, 2013, s. 117-137.

²⁸ İmir, Muhammed Seyit, "Çocuk Koruma Kanunu Kapsamında Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulması", Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Özel Hukuk (OMÜ-KTÜ Ortak) Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Samsun, 2023, s. 38.

²⁹ Börü, Levent ve Şafak Parlak Börü, "Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına İlişkin Mahkeme Kararlarının Yerine Getirilmesi: Karşılaştırmalı Hukuk ve 7343 Sayılı Kanun'un Getirdiği Değişiklikler Çerçevesinde Değerlendirmeler", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 71, S. 3, 2022, s. 1227-1277.

³⁰ Seda Gayretli Aydın, "7343 sayılı Kanun'un Çocuk Teslimi, Çocukla Kişisel İlişki Kurulması ve Velayetin Değiştirilmesine İlişkin Getirdiği Yenilikler", *Terazi Hukuk Dergisi*, S. 187, Mart 2022, s. 32-33.

uygulanmasında artık icra dairesi ve icra mahkemesinin yetkisi alınıp ÇKK'nın 41/A maddesi uyarınca Adalet Bakanlığı bünyesinde kurulan Müdürlükler yetkilidir.

ÇKK'nın 41/C ve 41/F maddeleriyle TMK'nın 324. maddesi arasındaki ilişkiye bakılabilir. TMK'nın 182. maddesi uyarınca velâyete sahip olmayan ebeveynin çocuk ile kişisel ilişki kurma hakkı bakidir. ÇKK'nın 41/F maddesinde çocuğun üstün yararının gözetildiği konulardan biri çocuk ile kişisel ilişki kurulmasıdır ki bunun yaptırımını bir ay zarfında şikâyetle bağlı hapistir. Maddedeki diğer önemli düzenleme ise çocukla ilgili mahkeme kararının uygun kişisel ilişki kurulmasına engel olanlara hapis cezası biçilmesidir. TMK uyarınca çocuk ile kişisel ilişki kurulmasına engel olan ebeveyn velayetin değiştirilmesi yaptırımını ile karşı karşıya kalabilirken ÇKK uyarınca aynı eylemin yaptırımını hürriyetten yoksun kalmaktadır. Burada çelişki yoktur. Çünkü iki yaptırım da aynı anda uygulanabilir. Nitekim TMK'nın 324. maddesi uyarınca çocuğun üstün yararının olduğu hallerde çocukla kişisel ilişki kurulmasının engellenmesi de velayetin değiştirilmesi sonucunu doğurabilir. İlgili hüküm yürürlüğe girmeden önce çocukla kişisel ilişki kurulmasının engellenmesi velayetin değiştirilmesi sebepleri arasında benimseniyordu.³¹ Yine de açık düzenleme sayesinde velayeti kendisinden alınan eş ve çocuk arasında kişisel ilişki mevzuat kalkarıyla korunmaktadır.³² Velayetin değiştirilme gerekçesine göre yine çocuğun menfaati gözetilerek eski veli ile kişisel ilişki tanınmayabilir veya sınırlı tanınabilir.³³ TMK'nın 324. maddesinin 2. fıkrası uyarınca, kişisel ilişki yüzünden çocuğun huzurunun etkileneceği anlaşılırsa, ebeveynler çocuğa ilgisiz davranırsa, yükümlölüklerini yerine getirmemezse veya sair ciddi nedenler oluşursa hâkim kurulan ilişkiyi kaldırabilir.³⁴ Hâkim kararında, çocuğun yaşamındaki dengenin bozulmasında ebeveynlerin etkisini

³¹ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi T.13.01.2014, E. 2013/13646 K.2014/157; Yargıtay 2. Hukuk Dairesi T. 17.10.2016 E. 2016/17842 K.2016/13832.

³² Yargıtay 2. Hukuk Dairesi T. 31.03.2010 E. 2010/3995 K. 2010/6177.

³³ Gençcan, s. 568.

³⁴ Akıntürk/Ateş Karaman, s.397; İlknur Serdar, "Kişisel İlişki Kurma Hakkı", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 9, İzmir, 2007, s. 746. Kaplan Güler, Beyhan, "Boşanmanın Hukuki Sonuçlarında Arabuluculuk", Sümer Kitabevi, Ankara, 2014, s. 165; Gülçin Elçin Grassinger, "Küçüğün Kişi Varlığının Korunmasına İlişkin Alınacak Tedbirler" On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2009.

takdir edebilir. Ancak çocuğun olumsuz yönde etkilenmesinde, ebeveynlerin kusuru önem arz etmez.³⁵

ÇKK ve TMK'nın çocuk ile kişisel ilişki kurulmasını düzenleyen maddeleri kıyaslanınca, ÇKK'nın usulü düzenlemesi ve kendine özgü yaptırımlar dayatmasıyla karşılaşılır. Çocuğun üstün yararı yönünden TMK uyarınca yalnızca hâkim takdir yetkisine sahip iken ÇKK uyarınca "Müdürlükler"³⁶ de çocuğun üstün yararının gereklilikleri konusunda takdirde bulunup Aile Mahkemesi hâkimlerine tedbir kararları için başvuruda bulunabilir. Görüldüğü üzere genel ve özel kanunlar birbirini tamamlamaktadır.

III. İLGİLİ İÇTİHATLARIN ANALİZİ

Yargı kararlarında çocuğun üstün yararı farklı perspektiften dikkate alınır. Bazı davalarda çocuğun talep ve isteklerine göre karar vermek çocuğun yararına görülürken kimi durumlarda onun iradesine aykırı karar vermek lehe değerlendirilmiştir. Yargıtay bir kararında,³⁷ çocuğun üstün yararını değerlendirirken, karar veren kişinin, çocuğun yetişkin olsaydı kendi yararına nasıl karar vereceğini varsayarak hareket etmesi gerektiği, yani çocuğun farazi iradesinin dikkate alınmasını belirtmiştir. Çocuğun üstün yararını esas alan başka Yargıtay kararında,³⁸ ortak çocuğun sosyal inceleme raporunda babasıyla görüşmek istemediğini belirtmesine rağmen, çocuğun üstün yararı gereği onun iradesine aykırı karar verilmesine sıcak bakmıştır.

Ebeveynlerin kendi aralarında anlaşması dahi hâkimi bağlamakta ve hâkim çocuğun yararı yönünden bizzat değerlendirme yapmaktadır.³⁹ Yargıtay diğer kararında,⁴⁰ babası ve babaannesi ile yaşayan çocuğun halinden memnun olduğunu belirtmesine rağmen, çocuğun bakımını babaannenin üstlenmesi ve annenin yalnız yaşayıp çalışması

³⁵ Öztan, s.611.

³⁶ ÇKK m. 41/ A uyarınca Müdürlük ifadesinden "Adalet Bakanlığı'nca kurulan adli destek ve mağdur hizmetleri müdürlükleri" anlaşılması gerekmektedir.

³⁷ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi T. 25.09.2024 E. 2023/7929 K. 2024/6364.

³⁸ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi T.04.07.2024 E. 2024/5157 K. 2024/5420.

³⁹ Karaaslan, Erol, "Çocuk İçin Bir Bakış: Çocuğun Üstün Yararı ile Dinlenilme Hakkı Kavramlarının AİHM ve İç Hukukumuzda Görünümü", *İstanbul Barosu Dergisi*, S. 94/4, 2020, s. 106.

⁴⁰ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi T. 25.09.2024 E. 2023/9492 K. 2024/6361.

yüzünden velâyetin babaya verilmesi kararını onamıştır. Türkiye'nin usulüne uygun onayladığı uluslararası sözleşmeleri dikkate alan bir Yargıtay kararında,⁴¹ “Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi” ve “Kişisel İlişki Kurulmasına Dair Avrupa Sözleşmesi” gerekçe gösterilerek velayetin kaldırılmasının ebeveynlerin çocuk ile kişisel ilişki kurma hakkını kaldırmadığını ifade etmiştir. Uzman görüşünü önemseyen bir Yargıtay kararında,⁴² çocukların baba ile görüşmesinin psikolojik ve duygusal gelişim yönünden elzem olduğu kanısına varan uzman görüşüne dayanarak babanın çocuklar ile kişisel ilişkisinin kaldırılmasına yönelik davayı reddetmiştir. Uyuşturucu kullanan baba hakkında Yargıtay kararında,⁴³ velayet kendisine verilmeyen baba ile dede birlikte yaşamamaktadır. Babanın dedeye ait eve her ay uğradığı tespit edilmiştir. Arada bir dedenin yaşadığı eve gelen babanın uyuşturucu madde kullanmaya devam ettiği ve çocuk evdeyken kötü örnek teşkil eden davranışlar sergilediği gözetilmiştir. Böylece, dedenin, küçüğün güvenliğini sağlayamayabileceği kanısına varılmıştır. Bu durumda her ne kadar küçük ile dede arasındaki ilişkinin psiko-sosyal gelişime katkı sağlayacağı düşünülmüşse de çocuğun üstün yararı gereği talebe aykırı olarak küçük ile dede arasında yatılı olmaksızın kişisel ilişki kurulmasına karar verilmiştir.

Çocuk ile kişisel ilişki kuran babanın sürelerin yetersizliğinden yakınmasını inceleyen bir Yargıtay kararına göre,⁴⁴ babanın kişisel ilişkisinin yeniden düzenlenmesi talebi kabul görülmüşse de annenin velayet görevini gereği gibi yerine getirmesi yönündeki menfaati babanın kişisel ilişkinin arttırılması yönündeki menfaatinden üstün tutulmuştur. Nitekim kararda küçüğün öğrenim çağında olduğu gerekçe gösterilerek ilk derece mahkemesinin hafta içi saatlerinde baba ile vakit geçirmesinin annenin velayet görevinin infazında duraksamaya yer açması görüşü yer almıştır. İkinci olarak, aynı kararda ilk derece mahkemesinin kişisel ilişkinin kapsamına, çocuk ile her türlü iletişim vasıtası ile iletişime geçilmesi onaylanmamıştır. Velayet sahibi belirlenen günlerde çocuğu hazır etmesi haricinde başka yükümlülük altına sokulamaz. Zaten aksine hükümlü veliye aşkın iletişime katlanma yükümlülüğü yüklenseydi bunun infazı sağlanamazdı.

⁴¹ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi T. 16.01.2012 E. 2011/2727 K. 2012/204.

⁴² Yargıtay 2. Hukuk Dairesi T. 21.09.2010 E. 2009/2185 K. 2010/15006.

⁴³ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi T. 12.09.2024 E. 2024/4462 K. 2024/5828.

⁴⁴ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi T. 11.09.2024 E. 2024/2714 K. 2024/5657.

IV. DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

TMK ve ÇKK çocuğun üstün yararını gözetmeye yönelik birçok paralel düzenleme içerir. Uygulamada bu ilkenin somutlaştırılmasında bazı eksiklikler vardır. Hâkimlerin karar süreçlerinde çocuğun üstün yararını değerlendirme kriterleri standart çerçevede tanımlanmamıştır. Yargı kararları yeknesak ilerlememektedir.

Hâkimlerin çocuğun üstün yararını değerlendirirken kullanabileceği rehber kriterler geliştirilirse uygulamada birlik sağlanabilir. Çocuğun üstün yararı uluslararası hukuk normları ile korunan üstün bir ilkedir. Ayrıca ulusal aile yargılamasında yöneticidir. Kanaatimizce çocuğun gelişimini temelden etkileyen velayet konusu, çekişmeli boşanma davalarında uzun soluklu yargılamalarla ötekileştirilmemelidir. Dahası, müşterek çocuğun velayeti boşanan eşlerin birbirlerine karşı tehdit argümanı haline gelmemelidir. Hâkimler, velayet üzerinde bırakılan ebeveynin çocuğu kıskırtmak yahut diğer ebeveyne karşı doldurmak suretiyle farkında olarak veya olmayarak çocuğu yıpratmasına karşı uyanık kalmalıdır.

Çekişmeli boşanma davalarında ön inceleme evresinin tamamlanması, hâkimin çocuğun görüşünün alınmak üzere bilirkişiye başvurulması yönündeki ara kararı ve bu süreçlerin tamamlanması bazen aylar sürebilmektedir. Bazı durumlarda yıllar sonra kesinleşen boşanmama kararıyla çocuğun evvelce bırakıldığı ebeveyne velayet verilmektedir. Bu sebeple, velayetin konu edildiği boşanma veya doğrudan velayet davalarında hâkimin çocuğun dinlenmesi için bağımsız bilirkişi atanması önemsenmesi gereken aşamadır. Fakat hâkimin çocuğun iradesi hilafına onun üstün yararını koruması gerektiği hatırlanmalıdır. Elbette çocuğun hangi ebeveynin yanında kalmak istediğine yönelik görüşleri, çocuğun iradesi henüz etki altına alınmadan uzman aracılığıyla alınmalıdır. Sonuçta boşanma davasının açılması akabinde çocuğun geçici bırakılması periyodu da çocuğun üstün yararı ilkesine uygun yönetilir.

SONUÇ

Yargı kararlarında çocuğun üstün yararının farklı açılardan ele alınması, her davanın kendine özgü dinamiklerine göre değişen bir durumdur. Bazı vakalarda çocuğun isteklerine uygun kararlar alınma-

sı, onun gelişimi açısından faydalı olabilirken, diğer durumlarda ise çocuğun iradesine aykırı karar alınması gerekebilir. Yargıtay, çocuğun üstün yararını değerlendirirken, sadece çocuğun açık iradesini değil, farazi iradesini de dikkate alarak kararlar alabilmektedir. Bununla birlikte, hâkimlerin bu kararları verirken daha net ve tutarlı bir rehber kriterlere sahip olmaları, çocuğun üstün yararını daha sağlıklı somutlaştırmalarını sağlayacaktır. Bunun için, hâkimlerin çocuğun üstün yararını değerlendirirken kullanabileceği rehber kriterler geliştirilmelidir. Böylesine rehberlik velâyetin tevdiî kararlarında tutarlık ve çocuk hukukunda yeknesaklık sağlayabilir.

Uygulamada, çocuğun üstün yararını gözeten kararların her zaman tutarlı verilmediği görülmektedir. Mahkemelerin kararları, çocuğun gelişimini olumsuz etkilememek ve aile içindeki diğer dinamikleri dikkate almak adına dikkatlice şekillendirilmelidir. Özellikle çekişmeli boşanma davalarında, çocuğun velayetinin tehdit ya da koz aracı haline gelmemesi için hâkimlerin daha tarafsız ve dikkatli yaklaşım sergilemeleri önemlidir. Bu noktada, çocuğun görüşünün alınması sürecinde bağımsız bilirkişi atanması, çocuğun üstün yararını sağlamada kritik rol oynamaktadır.

Sonuç olarak, çocuğun üstün yararını gözeten kararların alınabilmesi için hâkimlerin, çocuğun psikolojik durumunu ve gelişimini doğru değerlendirebilecek bilgi ve deneyime sahip olmaları gerekmektedir. Velayet davalarında, çocuğun uzun vadeli psikolojik güvenliğini tehdit edecek çekişmeli süreçlerden kaçınılması, çocuğun sağlıklı gelişim süreci geçirmesi için elzemdir. Çocuk ile ebeveyn arasındaki ilişkiyi düzenlerken, yalnızca yasal zorunluluklar değil, çocuğun duygusal ve psikolojik sağlığı da ön planda tutulmalıdır.

Kaynakça

Kitaplar

- Akyüz Emine, Çocukların Hakları ve Korunması, Pegem Yayıncılık, Ankara, 2024, 8. baskı.
- Akıntürk Turgut ve Derya Ateş Karaman, Aile Hukuku, Beta Yayınları, İstanbul, 2015, Cilt 2, 17. baskı.
- Baktır Çetiner Selma, Velâyet Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara, 2000.
- Batıgün Elif Selen, Milletlerarası Aile Hukukunda Velayet ve Çocuğun Korunması, Ankara, 2021.

- Baygın Cem, Soybağı Hukuku, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010.
- Çatalbaş İlay, Türk Medeni Kanunu'nda Velayet ve Ortak Velayet. Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.
- Dede İsmail, Çocuğun Velayet İlişkisinden Doğan Kişi Varlığı Zararlarının Tazmini. On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2019.
- Dural Mustafa, Tufan Ögüz ve Mustafa Alper Gümüş, Aile Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2024, 2. baskı.
- Elçin Grassinger Gülçin, Küçüğün Kişi Varlığının Korunmasına İlişkin Alınacak Tedbirler, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2009.
- Gençcan Ömer Uğur, Velâyet Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara, 2023, 3. baskı.
- Kılıçoğlu Ahmet M., Aile Hukuku, Turhan Kitabevi, Ankara, 2024, 7. Baskı.
- Köksal Mehmet, Çocuğun Menfaati Konusunda Türk, Alman ve İsviçre Hukuklarındaki Gelişmeler. Medeni Kanun'un ve Borçlar Kanunu'nun 90. Yılı Uluslararası Sempozyumu 1926'dan Günümüze Türk- İsviçre Medeni Hukuku, Cilt 1, Ankara 2017.
- Oktay Özdemir, Saibe. Boşanma Davalarında Çocuklara İlişkin Kararlar Bakımından Çocuğun Dinlenme Hakkı, Prof. Dr. Hüseyin Hatemi'ye Armağan, Cilt II, İstanbul 2009.
- Öztan Bilge, Aile Hukuku, Turhan Kitabevi, Ankara, 2015, 10. baskı.
- Reyhani Yüksel Sera, Velayet Hakkı ve Anayasal Sınırları, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2020.
- Serozan Rona, Çocuk Hukuku, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2017, 2. Baskı.
- Topuz Murat, (Edt. Makaracı Başak, Aslı Öktem Çevik, Seda Tek, Gülen Sinem). "Çocuğun Kişilik Haklarının Ebeveynine Karşı Korunması, Türk Medeni Kanunu Hükümlerinin Çocuk Hakları ile Uyumlaştırılması, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021.
- Usta Sevgi, Çocuk Hakları ve Velâyet, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2012.
- Yıldırım Abdülkerim, Türk Aile Hukuku, Savaş Yayınevi, Ankara, 2023, 5. Baskı.
- Yücel Yeliz, Türk Medeni Hukukunda Boşanma Halinde Velayet, Çocukla Kişisel İlişki Kurulması ve Çocuğun Soyadı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018.

Makaleler

- Abik Yıldız, "Türk Medeni Kanunundaki Hükümler ve Çocuk Hukukundaki Temel İlkeler Çerçevesinde Velayette Çocuğun Yararı", Prof. Dr. Şener Akyol'a Armağan, İstanbul (2011): 1-73.
- Akçaal Mehmet, "Velayetin Değiştirilmesi", *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 13, (2022): 190-205.
- Birinci Uzun Tuba, "Türk Medenî Kanunu'na Göre Velâyetin Kullanılması ve Çocuğun Yüksek (Üstün) Yararı İlkesi Doğrultusunda Boşanmada ve Evlilik Dışı İlişkide Birlikte Velâyet Modeli", *Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 6, (2016): 135-166.
- Çelik Cemil, "Velayetin Kaldırılması", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 14, (2004): 54-108.

- Çelik Cemil, "Çocuğun Bir Aile Yanına veya Kuruma Yerleştirilmesi." Prof. Dr. Zahit İmre'ye Armağan, DER Yayınları, İstanbul 2009, s. 73-104.
- Çetiner Selma, "Velayet Müessesinin Tarihi Gelişimi ve Hukuki Niteliği", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Prof. Dr. Şeref Ertaş'a Armağan 19, Özel Sayı (2017): 25-46.
- Deveci Zeynep Sümeyra, "Velayetin Değiştirilmesi Yargılamasında İlgililer", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* (2023): 215-260.
- Erbay İsmail, "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Kapsamında Türk Medeni Hukukundaki Velayet Hakkının Kaldırılması (TMK m. 348) Hükümlerinin Değerlendirilmesi", *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 3, (2012): 11-61.
- Erlüle Fulya, "Çocuk ile Kişisel İlişki Kurulması", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 16/3-4 (2010): 226.
- Gayretli Aydın Seda, "7343 sayılı Kanun'un Çocuk Teslimi, Çocukla Kişisel İlişki Kurulması ve Velayetin Değiştirilmesine İlişkin Getirdiği Yenilikler", *Terazi Hukuk Dergisi* (2022): 32-33.
- İmamoğlu Hülya, "Çocuğun Kişiliğinin Ana Babaya Karşı Korunması", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 54, (2005): 183-218.
- İmamoğlu Hülya, "Yeni Medeni Kanun'daki Düzenleme ve Velayete Hâkim İlkeler Çerçevesinde Tedip Hakkının Değerlendirilmesi", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 54, no. 1 (2005): 165-190.
- İmir Muhammed Seyit, "Çocuk Koruma Kanunu Kapsamında Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulması", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi*, 2023.
- Kapancı Kadir Berk ve Başoğlu Başak, "Çocuğun Medeni Hukuk Kuralları Çerçevesinde Şiddete Karşı Korunması", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 22, (2017): 347-364.
- Kıdak Tansu Er, "Türk Medeni Kanunu'na Göre Velayetin Belirlenmesi", *Anadolu Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi*, 2021.
- Levent Börü ve Şafak Parlak Börü, "Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına İlişkin Mahkeme Kararlarının Yerine Getirilmesi: Karşılaştırmalı Hukuk ve 7343 sayılı Kanun'un Getirdiği Değişiklikler Çerçevesinde Değerlendirmeler", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* (2022): 1227-1277.
- Yücel Özge, "Çocuğun Yüksek (Üstün) Yararı Bağlamında Çocuğun İradesi", *Ufuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* (2013): 117-137.

Yargıtay Kararları:

- Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, T. 02.11.2007, E. 2007/13481, K. 2007/14849.
- Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, T. 13.01.2014, E. 2013/13646, K. 2014/157.
- Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, T. 16.01.2018, E. 2016/8726, K. 2018/610.
- Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, T. 17.10.2016, E. 2016/17842, K. 2016/13832.
- Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, T. 19.12.2017, E. 2017/5362, K. 2017/14895.
- Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, T. 08.11.2007, E. 2007/14840, K. 2007/15361.
- Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, T. 25.09.2024, E. 2023/7929, K. 2024/6364.

- Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, T. 25.09.2024, E. 2023/9492, K. 2024/6361.
Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, T. 31.03.2010, E. 2010/3995, K. 2010/6177.
Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, T. 04.07.2024, E. 2024/5157, K. 2024/5420.
Yargıtay 2. Hukuk Dairesi T. 16.01.2012, E. 2011/2727, K. 2012/204.
Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, T. 21.09.2010, E. 2009/2185, K. 2010/15006.
Yargıtay 2. Hukuk Dairesi T. 12.09.2024 E. 2024/4462 K. 2024/5828.
Yargıtay 2. Hukuk Dairesi T. 11.09.2024 E. 2024/2714 K. 2024/5657.
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu T.30.5.2018 E.2017/2-2486 K.2018/1148.

İnternet Kaynakları

- Birleşmiş Milletler, *Çocuk Hakları Sözleşmesi*, 20 Kasım 1989. <https://www.unicef.org/child-rights-convention>, Erişim: 1 Kasım 2024.
- Kişisel İlişki Kurulmasına Dair Avrupa Sözleşmesi, 25 Ocak 1996. <https://rm.coe.int/cocuk-haklar-n-n-kullan-lmas-na-iliskin-avrupa-sozlesmesi/1680a40f34> Erişim: 1 Kasım 2024.

